

dingen, die gezeten waren in duisternis en in schaduw des Doods.

Maar toch heeft dit woord dieper zin. Duisternis om u heen *verblindt ten leste ook uw oog*. Martelaren die eertijds jarenlang in een donker hol hadden gesloten, konden, toen ze eindelijk uit de boeien kwamen, het licht niet meer verdragen en sloten, hoe sterker het licht scheen, het oog te krampachtiger dicht. En zoo nu ook vond Jezus, toen hij tot de kribbe van Bethlehem kwam, ons menschen. In duisternis en zelf innerlijk verduisterd, en daarom de duisternis zoekend als ons element. Ongeveer gelijk de nachtvogels zijn, die overdag blind in het licht turen en niets zien, maar bij nachtelijk donker hun prooi met scherpen blik ontdekken.

Zulk een nachtvogel is de zondaar van nature.

Zoolang het nog nacht blijft, ziet hij iets, maar zodra het Licht komt ziet hij niets meer. Paulus, de heilige apostel, zei het zoo treffelijk: Hetzelfde Licht een reuk des levens voor den een, en een reuk des doods voor den ander. En daarom is het maar niet een *komst* van Jezus tot menschen die in duisternis en schaduw des Doods zitten, maar een *aan* zulke ellendigen *verschijnen*.

Verschiene nu doet de Immanuel aan een zondaar dan pas, als die zondaar merkt dat hij er is en hem *ziet*, en dien ganblik kan *verdragen*.

En zoo beperkt zich het heil; niet omdat Jezus niet vol en rijk van gratie is (want geen licht kan schijnen of het schijnt op allen, en dus kon ook het Licht in Immanuel niet boven de kinnen rijzen, of het moest zijn stralen op allen werpen) maar omdat het een verschijnen aan personen moest wezen, en niet alle personen eender tegenover dat Licht staan.

Herodes ondergaat een heel andere werking van dat Licht dan de Wijzen uit het Oosten. De mannen met stok en zabel, die straks in Bethlehem moorden, staan er heel anders tegenover dan de herders in Bethlehem.

Lof en liefde bij den één, haat en boze hartstocht bij den ander.

Bij Maria scheen het Licht het diepst in de ziel, veel dieper dan bij Jozef. Zij voelde een zwaard door haar zielen gaan, en de machtswerkingen van een almogend God hadden haar aangegepen.

En zoo is het bij elken terugkeer van die kribbe van Bethlehem, nóg.

Bij elk terugkerend Kerstfeest straalt die Opgang uit de hoogte opnieuw zijn stralengloed van genade en levensbrengende Ontferming uit, en wil hij ook nu verschijnen waar hij nog niet verscheen, mislukt hij de kribbe die gezeten zijn in duisternis en schaduw des Doods.

Daarom is een arme altoos veel blijder met die kribbe dan een rijk mensch. Een kind er veel sterker door gebodet dan een groot man. Een kranke er meer door verkwikt dan een gezonde. Want over alle kleinheid en zwakte en menscheit nood en ellende straalt die kribbe een vriendelijk Licht uit dat vertroost.

Maar toch, dat is de diepte werking van Bethlehem's Licht niet.

Dat telt ook wel mee, evenals het die herders en die wijzen uit het Oosten verlichte, en ook deze iagere uiting van Kerstgeluk en Kerstvreugde moogt ge niet afsnijden.

Maar toch, dat is de diepte werking van dat wonder en schoone Licht nog niet.

Dit wonder Licht wil niet enkel door de nevelen dringen, om een vriendelijk licht op woud en akker te werpen, maar het wil doordringen tot tak en stengel, om aan den halm twijg en knop te tooveren, en uit dien knop straks een bloem los te wikkelen, en uit die bloem geuren te laten uitvloeien, die geuren voor Hem die ze schep.

En zoo is het ook in de wereld der zielen.

Dat Licht van den Opgang uit de hoogte moet door uw zielsoog tot in de kern van uw ziel doordringen, en in dat binnenste uwer ziel levensademend en levenswekkend werken, om het dorre groen en frisch te maken en een bloem aan uw twijg te doen ontkiemen tot Gods eer.

Maar juist daarom is broodnoodig dat ge niet maar in duisternis gezeten zijt, maar ook *weet* dat ge in de schaduw des Doods vernacht.

De nachtvogel voelt zich door de duisternis omdat ze zijn element is niet gedrukt, en een onbekende zondaar hindert de schaduw des Doods niet, omdat hij als de ongewaasene zeuge niet beter weet of de wending in het slijk hoort bij zijn natuur.

En zoolang het zoo ook bij u blijft, hebt ook gij aan Bethlehem niets. Dan breekt er geen straat van zijn Licht in uw hart door. Dan kan dat Licht geen bloemknop in u vormen, noch aan uw stengel doen ontkiemen.

Neem, neem, uw duisternis moet u gaan drukken en benauwen; dat neergezeten zijn in de schaduw des Doods moet u angst en verschromking aanjagen.

Ge moet het in die duisternis en akelige donkerheid niet langer kunnen uithouden. Ze moet u bang en benepen in de ziel maken.

En dan, als ge dan *schreit* uit uw nood, en als een kind dat bang in donker is, *roept* en *kermt* om licht en om uit die akelige duisternis te worden uitgehaald; o, als dan het Licht komt, en door die donkerheden u zijn eersten lichtstraal toezendt, dan drinkt u oog dat eerste lichtstraal in, zoals een dorstige in de hel vraagt om een druppel water aan een vingertop om zijn brandende tong te verkoelen. Dan is dat Kindeke u heerlijk geworden. Dan komt het ook bij u tot dank en lof en liefde.

Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken! o, Mochten ze door Gods engelen bevestigd worden ook uit uw ziel!

KUYPER.

Amsterdam, 21 Dec. 1883.

Naar uit ommestande oproeping van de kerk van Utrecht aan de afgevaardigden der Ned. Gere. kerken ter Synode blijkt, zal de verlaagde Synode van Utrecht D. V. te dierzelde plaatse weer saamkomen op Woensdag 16 Januari 1889.

Tevens blijkt uit een gelijksortige oproeping in de *Basin* dat ook de Synode der Christ. Geref. kerk naar Kampen is saamgeroepen tegen Dinsdag den 15den Januari 1889.

Beide Synoden zullen dus gelijktijdig vergaderen, en dat wel om een rapport

elk van haar eigen Deputaten in behandelings te nemen, dat als vrucht van de samen-sprekingen te Utrecht door beide Commissiën van Deputaten afzonderlijk wordt ingediend, maar toch wat de in te dienen voorstellen betreft, *gelijktijdig* is.

Er heeft een onverwachte zegen op deze saamsprekingen mogen rusten, en reeds nu zal een volledige concept-actie van in-eensmelting met concepten van combinatie van kerkeraden enz. aan beide Synoden worden voorgelegd.

Zou er dan geen goede hope zijn?

Immers, bij zulk een werking der uit God ingestorte liefde, die de eenheid van zijn kerken bedoelt, moet het eigenlijk met een heilig *clan* van geestdrift toegaan. Niet elkaar overstemmen, maar *overtuigen* is de eenige goede weg.

Zij er in alle kerken en gezinnen voor deze zoo teedere zaak maar veel geroep en veel schuldbelijdenis en veel smeeking!

Door sommige zich noemende Gereformeerden wordt ook thans weer het *ambt der geloovigen* in twijfel getrokken.

De verdienste van nieuwigheid heeft het opwerpen van dezen twijfel niet. Zoo kwam de Roomsche Hiërarchie niet op, of deze twijfel rees en ging in protest over; en zoolang de Roomsche Hiërarchie zich handhaaft zal steeds op heel haar erf dit *ambt der geloovigen* betwist en geloofchend worden; en onder wat vorm ook buiten Rome de kerkelijke hiërarchie optrede, 't zij Episcopaal als in Engeland, met Superintendentie als in Duitsland, of Synodaal gelijk ten onzent, steeds zal en moet ze het bestaan van dit *ambt der geloovigen* ontkennen.

Met dit *ambt der geloovigen* verdraagt zich de Hiërarchie niet. Het is voor elken geboren Hiërarch een gruwel.

Dit legt aan ons, evenals aan onze vaderen, den plicht op, om principieel voor dit *ambt* op te komen, het uit den Woorden Gods te verdedigen, en het besef van de werkelijkheid van een verantwoordelijkheid voor dit *ambt* bij de geloovigen levendig te houden.

Dit hoeft wel niet voor de broederen in Doleantie. Zij staan in dit stuk muurvast.

Maar het is noodzakelijk, om de zwakte van broederen, die nog onder de Synodale Hiërarchie zitten, en daardoor gevaar lopen het besef van hun bevoegdheid en hun roeping op dit stuk te zien verflauwen, zoo niet te verliezen.

En dan sta-terstond op den voorgrond, dat we er niet aan denken dit pleit op grond van Art. 28 van onze Geloofsbelijdenis te voeren. *Grond* is ons nooit iets anders dan Gods Woord. En zij die waken, dat het *ambt der geloovigen* de wereld uit is, zoo ze het uit Art. 28 van de Confessie hebben weggegerend, vergissen zich schromelijk.

Op Art. 28 zullen we in het vervolg van ons pleidooi terugkomen; thans slechts constateerende, dat de woorden: *ambt der geloovigen* in Art. 28, gelijk we nog langans betoogden, wel zeer zeker ook een ambtelijke roeping inhouden.

Aldende tot den wortel van dit vraagstuk, stellen we dan op den voorgrond, dat het woord *ambt* niet hetzelfde is als plicht of roeping, maar altoos onafscheidelijk verbonden is met een *verkegene bevoegdheid*, een *verleende macht* en een uit te voeren *last*, waarin de Souvereiniteit van den Drie-eenigen God zich gelijkt te openbaren.

In God is de bron, de springader, de volheid van *alle* souvereiniteit. Wij allen zijn zijn schepselen. Hij alleen heeft te gebieden. En er is dus geen bevoegdheid, macht of last, dan uit Hem.

Zoolang er nu niets in het spel komt, dan onderwerping aan die souvereiniteit Gods, is er niets dan *plicht en roeping*.

Zoolang er alleen sprake is van een instrument, dat God de Heere bezigt, om zijn soevereinen wil rechtstreeks uit te voeren, is er niets dan *dienst en werking*.

Maar zodra het God den Heere belijft zijn souvereiniteit of iets daarvan, middellijk door een mensch te laten uitoefenen, zoodat deze mensch op eenigerlei wijze een *drager*, of ook een *orgaan* van deze souvereiniteit wordt, dan is er bevoegdheid, macht, last en dus *ambt*.

Zoo heeft het Gode-belief, ons *door menschenhand* te laten regeren in het *tijdelijke*. Hij, onze God, regeert ons door onze ouders en schoolleeraars, en regeert ons door koningen en stadhouders en rechters.

Te dien einde wordt zulk een koning met opgelegde, afgeleide en toevloeiende souvereiniteit bekleed. Niet alsof hij die oorspronkelijk bezat. o, Neen, ook de koning is een schepsel, in zonde ontvangen en geboren. Als onzer één. Maar God legt op hem souvereiniteit, en aldus regeert de koning bij de gratie Gods.

Evenzo regeert God de Heere zijn kerk. Ook over die kerk oefent Hij zijn souvereiniteit niet rechtstreeks, maar middellijk uit. Te dien einde heeft Hij ook over die kerk een *Hoofd* aangesteld, en deze Koning of dit Hoofd is de Middelaar Christus Jezus. Niet alsof de Middelaar deze souvereiniteit oorspronkelijk bezat. Geenszins. Ook hem is deze macht *gegeven*. Jezus zegt het zelf: *Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde*. Alle dingen zijn mij van mijnen Vader *overgegeven*. Reden waarom de heilige apostel dan ook zegt dat de Middelaar deze souvereiniteit macht in de volgend alle dingen weer aan den Vader zal *teruggave*, opdat God zij alles in allen, d. w. z. opdat de Goddelijke Souvereiniteit alsdan rechtstreeks en onmiddellijk werke.

Zoo bekleedt ook buiten allen twijfel de vader een *ambt* in zijn gezin, de koning in zijn land, Jezus in zijn kerk, en elk dezer drie in hun eigen kring het absolute *ambt*. Er is niemand boven den vader

in zijn huis, boven den koning in het land en boven Christus in zijn kerk.

Hieruit nu vloeit voort, dat alle macht of last of bevoegdheid, die in huis, staat of kerk door wien ook zal worden uitgeoefend, aan hem, die ze uitoefent, moet verleend zijn door dien vader, dien koning, of dien Christus.

Dit is een stuk van gewicht. Immers, met name in den Staat en in de Kerk gebruiken de door God met soevereine macht bekleede Hooften weer op hun beurt *andere personen*, door wie zij deze hunne souvereiniteit uitoefenen.

Onze Koning zit niet in alle rechtbanken, commandeert niet zelf op elk schip van oorlog, woont niet in elke provincie, werkt niet zelf in elk bureau. Dit maakt dat hij andere menschen noodig heeft, die hij in *dienst* neemt, en nu met macht om te regeren, of te besturen of recht te spreken als zijn organen *bekleedt*. Zoo spreekt de Koning alle recht, maar door de rechters als zijn organen. Zoo geeft de Koning alleen de wet, maar door de organen van zijn Ministers. Zoo regeert de Koning alleen het land, maar door de organen van zijn Commissarissen in de Provincie.

Ten deele nu gaat dit evenzo toe bij het soevereine door God gestelde Hoofd der kerk; echter met eenig onderscheid. Christus toch is niet als onze aardsche Koning beperkt in macht en gebonden aan plaats, maar met zijn majesteit, genade en geest in heel zijn kerk zelf tegenwoordig. Al het inwendig regiment oefent hij daarin zelf en rechtstreeks uit. Daar gebruikt hij niemand voor. Daar dult hij niemand in. Zelf oefent hij zijn souvereine macht in een ieders consciëntie en in een iegelijks gemoed.

Maar anders is het met de *uitwendige* oefening van zijn Souvereiniteit. Als Souvereine Koning zijner kerk heeft hij ook *uitwendig* zijn kerk in het zichtbare door een *uitwendig* woord te bevelen, te richten, te bestraffen en te regelen. En voor dit uitwendige werk nu bezigt ook Koning Jezus evenals onze aardsche koning, de *hulp van menschen*, die hem als organen dienen.

En zoo dikwijls hij nu door deze menschen, als organen van zijn souvereine macht, zijn kerk beveelt, regelt, richt en bestrakt, oefent hij zijn souvereiniteit uit *door deze personen*.

Deze personen zijn dan niet zeiven sover-ein. Ze zijn ook niet met Souvereiniteit bekleed, maar ze zijn in *dienst* van den Souverein, en spreken en handelen namens en in opdracht van hun Souverein. Met opzicht tot hun Souverein zijn ze alsoo *Dienaren*, hebben ze een *Bediening* en bevinden ze zich in strikte afhankelijkheid en gebondenheid aan den hun gegeven last; maar met opzicht tot degenen bij wie ze den last uitvoeren, treden ze op in hun *ambt*. Wat aangaat hun Souverein volbrengen ze hun *plicht* en voeren ze hun *roeping* uit; maar voor wat aangaat de personen bij wie of tegenover wie ze handelen, vervullen ze een *ambtelijke last*.

Hegeen een mensch op aarde in de kerk doet, kan dus te gelijker tijd en bij dezelfde daad, tweemaal karakter dragen, dat van *schuldigen plicht* met betrekking tot den Souverein, en dat van *ambtelijke roeping* met het oog op de personen bij of tegenover wie men handelt. Reeds daarom doet het er zoo niets toe, of men in Art. 28 van onze Confessie leest: *de plicht der geloovigen* of wel: het *ambt der geloovigen*. Ook indien het hun *ambt* is, is de uitoefening van dit *ambt* hun *plicht*. (Wordt vervolgd.)

Het Presbyteriaal Congres, onder leiding van Deputaten der Ned. Geref. kerken, de vorige week te Utrecht gehouden, was in hooge mate belangrijk; de opkomst goed (omstreeks 200); de discussie, die twee dagen duurde, degelijk. Onder de referaten waren kostelijke stukken.

Toch had deze samenkomst, gelijk in den aard der zaak ligt, geen ander doel, dan om zich te oriënteren, het terrein te verkennen, en stekken uit te zetten voor de toekomst.

Het Presbyteriaal lag, lange jaren voor den grond, en niet het minst waren onze orthodoxe predikanten er schuld van, dat met name ten plattelande het ouderling-schap een wassen neus werd.

Een predikant beschouwdde zich zelf in de kerkelijke dorpswereld meest als den eenigen man van beteekenis. Ouderlingen waren er hoogstens voor de statie, om ja te zeggen als dominee iets voorstelde, of hem te rijden als hij huisbezoek deed. Het clericalisme onzer dominees en de ongeestel-lijke onzer ouderlingen had het ouder-ling-schap vermoord. Het heette nog een *ambt*, maar schier geen enkel ouderling *voelde* meer dat hij een *ambt* droeg. En erger nog dan in de kerkeraden werd in de Synodale besturen letterlijk met het ouderling-schap *gespeld en gespot*.

Slippedragers van dominee in plaats van dienaren Christi met eigen roeping en eigen verantwoordelijkheid waren deze mannen geworden, en waar op meer dan één plaats verzet tegen deze mishandeling van het *ambt* van hen uitging, bleek dit maar al te vaak eveneens uit clericalistische heersch-zucht en dan nog op vaak domme wijze te geschieden.

Eerst de jongste poging tot reformatie heeft de betekenis van het ouderling-schap weer eenigermate op den voorgrond ge-schoven, en het was daarom zeer goed ge-zien, dat het hoognoodig was, op dit ge-wichtig *ambt* eenig meerder licht voor veler oog uit den Woerde Gods te doen vallen.

Daartoe was dit Congres een eerste poging, en als zoodanig droeg het uit-nemende vrucht.

Over het Huisbezoek waren deze stel-lingen ingediend:

1. Tot dit gewichtig werk is elk geloovige in eigen kring groepen en de roeping des ouderlings is, ook deze zijde van het *ambt der geloovigen* te verlevendigen.

2. Zij, die geregeld onder de bediening des Woords komen, behooren aldaar hun geestelijken staat en hunne roeping van Godswege aan-gezezen en hunne bezwaren beantwoord te zien.

3. De ouderling wake mede tegen vermen-ging of ontarding der ambten, door niet op het diaconaat te leggen, wat eigen roeping is, of alleen aan de bedienaren des Woords of aan enkele ouderlingen toe te vertrouwen, wat de roeping van ieder ouderling is.

Ten gerieve van het geregeld huisbezoek worde de Gemeente in wijken verdeeld, en zoo mogelijk na voorafgaande mededeeling van dag en plaats van aauvang meermalen 's jaars be-zocht.

In plaatsen, alwaar volledig bezoek van allen, die ambtelijk onder den Kerkraad gerekend worden, praktisch onuitvoerbaar schijnt, worde de nood der Kerk wegens gebrek aan opzie-rers voor den Heere gebracht, en intusschen wekelijks het huisbezoek gedeeltelijk gewijd aan hen, die den Kerkraad nog niet uitdrukkelijk erkennen, en gedeeltelijk aan hen, die reeds ten H. Avondmaal toegelaten of zich onder de Gereformeerde Kerkgeering tenminste ge-steld hebben.

Vooal op dit punt legge men nadruk. De Roomsche kerk is thans in haar Huis-bezoek veel getrouwer dan eenige Protes-tantsche kerk hier te lande.

In het Huisbezoek schuilt ongemeene kracht. Van het Huisbezoek moet de personeele toepassing van het Woord op die enkele gezin en de personen in dat gezin uitgaan.

Zonder Huisbezoek moet alle reformatie ver-zanden. Dienaren des Woords die dit niet ge-regeld nakomen, volbrengen hun dienst des Woords maar half, en gaan tegen een der eerste beginselen van de Calvinistische refor-matie in.

Maar ook de ouderlingen, elk ouderling, moet hier krachtig optreden. Een week zonder dat men minstens tien gezinnen als predikant en vijf gezinnen als ouderling heeft bezocht, is een week van salatiheid en ambtelijke zonde.

En dan noen en we nog een zeer laag minimum. Onze ouden eischen Huisbezoek vier-maal per jaar bij elk huisgezin.

Maar toch reeds met het minimum van tien huisbezoeken voor elk predikant en vijf voor elk ouderling per week komt men merklijk ver.

Bij een kerk met 8 predikanten en 40 ouderlingen geeft dit reeds een totaal van 15,000 bezoeken 's jaars; en zoo men elk gezin daarbij tweemaal 's jaars bezoekt, brengt dit in ruim 7,000 gezinnen, d. i. bij een zielental van 35,000 personen de vervulling van deze ambtelijke taak.

Goed was, dat ook het Oefenen van ouderlingen ter sprake kwam.

Velen onzer broederen hebben daarin de laatste maanden uitnemende diensten bewezen, en zeer hopen we dat diegenen, aan wie God de Heere gaven schonk om een stichtelijk woord in het midden der broederen te spreken, de verlaten kudde in menig dorp niet vergeten zullen.

Slechts houde men daarbij in het oog: 1. dat een ouderling van Utrecht b. v. *alleen te Utrecht* ouderling is, en als hij naar Ede trekt om te spreken, dat niet als ouderling doet, maar als particulier *geloovige*;

2. dat men eigenlijk dan eerst correct zou handelen, zoo men aan *de Classis*, waaronder men wenscht op te treden, zijn *aanroep* daartoe indiende;

en 3. dat men nooit zich aanstelt, als ware dit spreken van een stichtelijk woord of het lezen met de broederen van een deel der Schrift, ambtelijke oefening van den Dienst des Woords.

Bij de begroting van Binnenlandsche zaken heeft de heer De Savornin Lohman ook den *effectus civilis* van de universitaire graden ter sprake gebracht.

Gelijk men weet, staat het hiernee ten onzent thans zoo geschapen, dat het Hooger Onderwijs wel vrij *heeft*, maar het feitelijk niet is.

Juristen toch, litteratoren en natuur-kundigen kunnen op staatsterrein dan slechts een werkring vinden, als zij gedoctoreerd zijn aan een *Overheids-hoogeschool*.

Alleen de geneeskundige studenten van een Vrije Universiteit kunnen eenigermate op voet van gelijkheid met de studenten van een Overheidsschool dingen naar het radicaal van arts.

Dat deze toestand niet zoo blijven kan, spreekt vanzelf.

In 1876 zijn bij de behandeling van de wet op het Hooger Ouderwijs de rechten der vrijheid ook van antirevolutionaire zijde op schandelijk zwakke wijze verdedigd, en Heemskerk gaf willig aan de oppositie prijs, wat hij eerst zelf nog eigener beweging bood.

Het was daarom goed gezien van de heeren Vermeulen, De Savornin Lohman en Schaepman, dat het eindelijk tijd werd ook het debat over deze kwestie in te leiden.

Wat nu het punt in kwestie betreft, zei de heer De Savornin Lohman:

Toen vóór eenige dagen de afgevaardigde uit Schotland hier het woord voerde, heeft men kunnen vernemen, welk verschil van levens-opvatting bestaat tusschen hem en hetgeen dezerzijds door den heer Heemskerk werd aan-gevoerd. Als men nu let op die discussie en op de beginselen, door den afgevaardigde uit Schotland voorgestaan — men scheidde daarbij natuurlijk af den persoon en de infame midde-len, waardoor sommigen die beginselen willen realiseren — dan moet ik de ernstige vraag doen, of die beginselen niet zijn de consequente voortzetting van die, welke bijna in de geheele wereld aan alle wetenschappelijke inrichtingen verkondigd worden? Die afgevaardigde beriep

zich dan ook op zeer bekende, zeer beroemde leeren in het strafrecht, van welke men weet, dat zij de zeer vereerde collega's zijn van alle leeren in het strafrecht in Europa. Moeten niet de hoogleeraren aan onze Rijks-universiteiten tot dezelfde consequentie komen?

Ik zal niet beweren, dat de hoogleeraren hier te lande het reeds nu volkomen eens zijn met die in Italië en elders, maar zeer zeker is het, dat zij geen beginselen leeren, lijn-recht staande tegenover die, welke gene ver-kondigen. En toen nu aan deze zijde der Kamer een enkel woord werd gezegd om het verschil van standpunt te accentueeren tusschen dien afgevaardigde en velen, die tot de antirevolu-tionairen behooren, vraag ik, of de sympathie van een zeer groot deel der Kamer, speciaal die van de overzijde, was met den spreker aan deze zijde, den heer Heemskerk? Ik geloof, dat, toen hij sprak, en ieder in de Kamer dui-delijk kon waarnemen een zekeren sneer, een spottisch, over hetgeen door dien geachten spre-ker in het midden werd gebracht.

Nu heeft zich in ons land een Vereeniging voor hooger onderwijs op gereformeerden grond-slag geconstitueerd. Die vereeniging meent — terecht of ten onrechte, daarover heeft noch de Regeering, noch de Kamer te beslissen, — zich te moeten constitueren op een grond-slag, diametraal staande tegenover dien, waarop de afgevaardigde uit Schotland staat.

Ik behoeft aan deze Regeering niet te zeggen, dat het daarbij een kwestie van zeer groot maatschappelijk belang betreft. Wanneer het inderdaad aan die vereeniging mocht gelukken, langzamerhand een school te vormen, in staat om stand te houden tegen de beginselen, door dien afgevaardigde verkondigd, dan is dit de belangstelling van het *gansche* land wel waard.

Voor die vrije universiteit vraag ik volstrekt geen hulp van Staatswege, zelfs geen gelijk-stelling; maar ik vraag, of het zoo geheel on-verschillig is, te zorgen, dat die universiteit, evenals al de andere Universiteiten, zich ook kan staande houden?

Iedereen weet, dat daarvoor allereerst noodig is een gelijkstelling van wetenschappelijke graden.

Ik weet wel, dat op dit oogenblik zeer vele personen in ons land, en daaronder, helaas, ook vele van mijne vrienden, zeer ingenuen zijn tegen die vereeniging, waarvan ik op dit oogenblik spreek. Dat komt, omdat die ver-eeniging in botsing gekomen is met eenige kerkelijke toestanden. En nu weet men, dat diegenen, die zich op kerkelijk gebied bewegen, als zij eenigzins in verlegenheid of moeilik-heid komen, lichtelijk niet meer de ruimte van blik hebben, die zij anders bezitten, en zoodra een kerkelijke kwestie ontstaat, niet verder kunnen zien dan de wanden van het kerkge-nootschap, waarin zij zich plegen te bewegen. Ik neem het dien mannen, die het gewicht van de zaak niet inzien, volstrekt niet kwalijk, dat zij zoozeer zijn ingenomen tegen de instelling, waarop ik doe; maar ik meen en ik verwacht, dat deze Regeering hooger staat, verder ziet, en ook het sociale gewicht van de instelling gevoelt. Daarom zou ik wenschen te vragen, of er niet middelen te vinden zouden zijn, ten-einde ook aan die vereeniging tenminste die vastigheid te bezorgen, die zij inderdaad be-hoeft; die vastigheid namelijk, die hierdoor ontstaat, dat ook hare leeren in staat wor-den gesteld om graden te verleenen, welke erkend worden door de Regeering.

Ten slotte voeg ik er bij, dat deze zaak alleen als een memorië-post heb wenschen te behandelen en alleen voor mijn eigen rekening spreken. Trouwens al degenen, die mij op het oogenblik hooren, weten genoeg, dat nog niet al mijne vrienden het op dit punt met mij eens zijn. Dit neemt niet weg, dat het ten slotte toch wel zou kunnen blijken, dat ik ge-lijk heb.

Hierop merkte de heer De Beaufort (liberaal afgevaardigde) dit aan:

De geachte afgevaardigde uit Goes heeft gezegd, dat hij geen antwoord verlangde van de Regeering op de bedenkingen, door hem in het midden gebracht, en de vragen, door hem gedaan. Ik hoop, dat hij hiernee niet heeft willen uitsluiten de bedenkingen van leden van deze Kamer, die zouden wenschen het door hem geopperde met een enkel woord te resoneren. Het komt mij voor, dat de geachte afgevaardigde het antwoord van de Regeering niet juist heeft opgevat, omdat de geachte afgevaardigde zich, naar mijn meening, iets voorstelt, wat inderdaad onmogelijk is. De geachte afgevaardigde verlangt gelijk-stelling van de graden van de Rijks-universiteiten met die, verleend aan particuliere instellingen van hooger onderwijs; maar de geachte afgevaardigde vergat daarbij, dat wij bij ons hebben — en ik vermoed, dat ook naar zijne meening het wenschelijk is, dat wij be-houden, wat wij hebben — volkomen vrijheid van hooger onderwijs, en dat dus, wanneer men de graden, verleend aan de Rijks-universiteiten, zou willen gelijkstellen met die ver-kegen aan de vrije universiteiten, men een-voudig aan ieder burger in Nederland het recht zou geven, om wetenschappelijke graden uit te reiken, die dezelfde rechtsgevolgen had-den als de graden die op het oogenblik door de Rijks-universiteiten worden gegeven.

Daarom, Mijnheer de Voorzitter, heeft de geachte afgevaardigde, naar mijn bescheiden meening, hetgeen hij wenscht niet goed geformuleerd. Wat hij wenscht, is: afschaffing der rechtsgeldigheid van de graden, verleend aan de Rijks-universiteiten, en het gevolg daarvan zou wezen, dat men kwam tot het stelsel, dat op het oogenblik in België heerscht, waar de leerlingen van alle universiteiten, zoolvel de Rijks- als de andere hogescholen, hunne examens hebben af te leggen voor een jury, die de graden verleent. In overeenstemming daarmede meen ik het antwoord der Regeering te moeten verklaren, dat de verzenlijking van het denkbeeld van den geachten afge-vaardigde uit Goes een zeer groote uitbrei-ding van het aantal af te nemen examens zou noodig maken. Overigens geloof ik, zonder nu te willen treden in de meer algemeene be-schouwingen, door den geachten afgevaardigde uit Goes geleverd, dat die geachte afgevaar-digde toch eenigzins overdrijft, wanneer hij meent, dat de richting van het hooger onder-wijs, dat iemand als student geniet, een over-wegenden invloed heeft op zijne richting. Ik geloof, dat, wanneer men meent, door inrich-tingen van hooger onderwijs in zekeren geest te hebben, ook langzamerhand de geleerden en de ontwikkelde personen in zekere richting te zullen krijgen, men in dwaling verkeert. Mi-j dunkt, dat de geschiedenis leert, dat in den regel de geestesrichting niet afhangt van de richting van het hooger onderwijs, dat men genoten heeft.

Dr. So
woord de
in het lid
Wat D
molen, en
aangeroe
Hij zei

Mijnheer
een kort
de geacht
even over
midden he
Ik zal
het getal i
eenige bes
scholen.

Ik heb
reeds elde
er thans o
Nu een
lijke grad
in het be
onderwijs

De opm
men hier
verleenen
burgerlike
daardoor d
bruiken.

Ik geef
niet de za
wat de voo
langen, is,
burgerlike
wetenschap
verplicht i
Ziedaar d
deze wijze
een ander
tegenstand
vragen, en
examens, a
wetenschap
rechten ve
een zoodar
hij zijn or
voorafgaan
men onver
Ziedaar d
stellen. De
het best i
Belgische
gla zond
voordeele
gers, heeft
rechtsgeljk
hooger ont

Zoo wi
en viel er
vrijheid in
De heer
met in di
gebeelen
Hij liet

Wat bet
graden te
gen van l
merken, d
punt is. Te
is gemaakt
Amsterdam
teit werd v
den toe te
waarden. I
waarden an
hooger ont
den toegek
Bij de
bestaat on
op te rich
statuten in
digde het
eenige wa
worden, w
te kennen.

Welke z
Natuurlijk
van hoogen
den. Daar
het overvo
inslaan.

Er is o
graad cijf
een certifi
bonden. N
als het w
Memorie v
gesteld, dat
dergelijken
elke betrel
ingesteld n
vermeerder
overweging
het Belgie
denden van
vrije Unive
derwerpen,
gen tot
trekkingen
achte afg
wanneer e
de bezwa
bereid zal
werken to
beelden.

In de li
hart.

Velerlei
tegenstand
zeker, ma
tegenzegge
breid of
rechten va
tijd weg t
De heer
hands dan
nister voo